

Definování hlavního těžiště vojenských operací

(Pojem „Centre of Gravity“)

Ve vojensko-odborné literatuře anglosaské provenience se objevuje řada pojmů, jejichž obsah se u nás v období po druhé světové válce měnil a později se vůbec přestaly užívat. Patří mezi ně v první řadě např. termín „tažení“ (*campaign*), respektive polní tažení (řada strategických operací a další válečné činnosti, zaměřené na dosažení významných vojenských a politických cílů), nebo velmi často užívaný pojem „centre of gravity“, jenž je ve Výkladovém slovníku pojmů a definic NATO (MO, oddělení pro koordinaci standardizace, Praha 1998) přeložen jako „těžiště“. Právě jím se zabývá příspěvek Milana Vego, profesora operačního umění na Naval War College v New Portu (viz pozn. na konci textu). Dalšími odbornými výrazy, se kterými se v článku setkáme a jejichž význam je v americké vojenské terminologii více méně přesně stanoven, a proto by neměly být užívány libovolně, jsou například výrazy „kritický“ (důležitý pro obranu) nebo „klíčový“ (místo, objekt, jehož zničení nebo obsazení by mělo závažný dopad na bojové úsilí či výsledek boje).

* * *

Koncepce těžiště (COG - *centre of gravity*) je možná tím nejdůležitějším prvkem operačního a strategického vedení války. Bez identifikace vlastních i nepřátelských „těžišť“ nelze rychle a rázně realizovat žádný plán polního tažení (*campaign*) či velké operace (*major operation*), nelze náležitě využít bojovou sílu pro jejich zničení, umlčení či ochranu. Bohužel navzdory významu této koncepce je kolem výkladu tohoto pojmu stále mnoho nedorozumění a zmatků. Mnoho vojenských teoretiků i praktiků také pochybuje o jeho praktické využitelnosti pro velitele a štáby při plánování a realizaci polních tažení a velkých vojenských operací. Identifikace těžiště určuje místo (*locus*), ke kterému je třeba soustředit všechny prostředky - bojové jednotky i nebojové složky.

Určení těžiště optimálně začíná individuální i kolektivní identifikací a analýzou kritických faktorů. Těžiště je často zaměňováno s cíli bojové činnosti (*objectives*), směry útoku (*decisive points*) nebo důležitými zranitelnými místy (*critical vulnerabilities*). Avšak tyto se od něj značně liší. Velitelé a štáby na operační úrovni by měli správně chápat kritické faktory i proces analýzy, které jsou při identifikaci správného „těžiště“ nepříteli i vlastních sil užívány.

Pojem **kritické faktory** (*critical factors*) se vztahuje jak ke „kritické síle“ (*critical strengths*) a „kritické slabosti“ (*critical weaknesses*) vojenských i nevojenských složek. Tyto prvky existují ve všech fázích války a mohou být jak konkrétní, tak teoretické. Na strategické i operační úrovni vedení války jdou kritické faktory od čistě zeměpisných (geostrategické postavení, operační základny, operační čáry, komunikační spoje) prvků až po prvky čistě vojenské (ozbrojené síly, jednotlivé druhy vojsk a hlavní síly). Mezi **abstraktní faktory** patří vůle bojovat, jednota koalice, podpora veřejnosti či morálka a disciplína. Kritické faktory jsou relativní a časem podléhají změně, proto musí velitelé a štáby nepřetržitě sledovat, jaké výsledky mají na jejich plány a operace.

Obecně řečeno, kritickou sílu představuje potenciál, který je životně důležitý pro splnění daného či předpokládaného vojenského cíle (*military objective*). Kritická slabost jsou vojenské i nevojenské prostředky, jejichž nedostatek nepříznivě ovlivňuje daný či předpokládaný vojenský cíl. Na určitá místa kritické slabosti může být zaútočeno, a tak se

stávají kritickými místy zranitelnosti (*critical vulnerabilities*) - jsou to místa či prvky kritické slabosti, která jsou nepřiměřeně či vysoce vystaveny nepřátelské činnosti (vojenské, diplomatické, psychologické). Aby se věc ještě více komplikovala, kritická síla se může stát kritickým místem zranitelnosti, jestliže nemá přiměřenou ochranu nebo podporu, takže se může stát snadnou kořistí nepřátelského útoku (velení a řízení, spojení, počítače, logistika).

Co to vlastně je „těžiště“?

Každý rozumný plán pro zasazení bojových sil v zásadě závisí na správném určení těžiště. (V anglickém originálu je pro výraz „těžiště“ používána v celém článku zkratka COG, pozn. překl.) Často se jako těžiště chápe jedno ze zranitelných míst nepřítele. Avšak těžiště nacházíme vždy jen v oblasti kritické síly - nikdy v oblasti kritické slabosti nebo kritické zranitelnosti. Nicméně americké ozbrojené síly - s výjimkou pozemního vojska - se mylně domnívají, že těžiště je totožné s místem kritické zranitelnosti či dokonce jako synonymum pro cíl, na který má zaútočeno a který má být zničen.

Nepřátelské těžiště totiž může - na rozdíl od cíle bojové činnosti, rozhodujícího bodu, místa kritické slabosti či zranitelnosti - ohrozit naše vlastní těžiště. Těžiště je také často zaměňováno s vojenským úkolem, který má být splněn. Zkušenost ukazuje, že když se soustředíme na cíl, aniž bychom identifikovali nepřátelské těžiště a zaútočili na něj - má za následek zbytečné ztráty živé síly, techniky a času - a to navzdory rozhodující vojenské převaze (*overwhelming combat power*). Další chybou je, že se těžiště zaměňuje s rozhodujícím bodem. I když jsou tyto dva pojmy těsně spjaty, rozhodující bod se neváže ke zdrojům síly, ale obvykle k místům kritické slabosti, což se v případě, že tyto body jsou nechráněny proti útoku, stává důležitým, protože to umožňuje útok na nepřátelské těžiště. Jakmile je určeno těžiště, jsou identifikovány a zaměřeny rozhodující body. Ovšem útok na zranitelná místa nepřítele nepřináší náležitý efekt, pokud se nedotýká jeho těžišť.

Většina vojenských teoretiků připisuje koncepci těžiště Carl von Clausewitzovi. Tato koncepce je sice sama o sobě správná a velmi užitečná, její teoretické zdůvodnění je ale poněkud problematické. Clausewitz nechápal termín „těžiště“ (*centre of gravity*) ve stejném smyslu jako my. Používal zvláštního německého výrazu *Schwerpunkt* - „místo hlavního rozhodnutí“. Doslovný překlad termínu je „bod hlavního (či kritického) důrazu“ (podle C. Clausewitz, O válce, s kritickými poznámkami dr. W. Hallwega, Bonn 1952).

Obsah pojmu se od Clausewitzových dob značně změnil a dnes se užívá velmi volně a pro různé účely. Ve vojenství užíváme termín *Schwerpunkt* k označení bojiště, území či místa, kde velitel očekává, že dojde k rozhodující fázi střetnutí.

Hlavní faktory při výběru *Schwerpunkt*-u zahrnují situaci, terén za záměr velitele. Podle německé vojenské teorie a praxe by měli velitelé „budovat“ body hlavního rozhodnutí (*Schwerpunkt-bildung*) v rámci své pravomoci. Ve vhodný okamžik by měl velitel podřízeným velitelům určit bod hlavního rozhodnutí. Změna situace vyžaduje změnu nebo posun bodu hlavního rozhodnutí (*Schwerpunkt-verlegung*). Stejný termín je často užíván pro popis nejrozmanitějších vojenských a nevojenských situací, kdy je třeba vyjádřit, kde bude hlavní ohnisko našeho úsilí. Dalšími užívanými pojmy jsou „oblast hlavního bodu rozhodnutí“ - *Schwerpunktraum* - a „bod hlavního rozhodnutí při útoku“ - *Schwerpunkt des Angriffs* - (Militärisches Studienglossary Englisch, Bonn 1993).

Všeobecně je těžiště místo, kde je soustředěna fyzická či morální síla, jejíž snížení, narušení, vyřazení nebo zničení bude mít rozhodující vliv na schopnost nepřítele dosáhnout daného vojenského cíle. Těžiště je tím, co dokáže nejvíc ovlivnit. Například v situaci, kdy jsou držena rukojmí, jsou za nepřátelské těžiště pokládána samotná rukojmí, ne teroristé nebo stát, který je zadržuje. Jsou to oni, kdo jsou zdrojem síly - či přesněji vlivu - teroristické skupiny nebo problémového státu (*rogue state*).

Nahromadění v jednom místě nelze brát příliš doslovně, protože to, na čemž záleží, je nahromaděný účinek, a ne to, zda je bojová síla soustředěna v určité oblasti. Vzhledem k ničivé účinnosti a přesnosti zbraní letectva a vojenského námořnictva, nemusí být při námořní či letecké bitvě různé druhy těžiště soustředěny do jedné určité oblasti, ale mohou být rozptýleny po celém válčišti či oblasti operací. V protikladu k tomu je těžiště pozemních sil shromážděno v relativně malé fyzické oblasti. Nicméně vzhledem k vyšší rychlosti přesunu a možnosti shozů materiálu z letadel, mohou jednotky působit v rámci většího válčiště, než bylo možné za druhé světové války.

Složení. Efekt soustředění síly - vojenské či nevojenské - je klíčovou složkou pro vznik či existenci těžiště jakékoli úrovně vedení války. Čím rozmanitější jsou zdroje síly, tím více je potenciálních těžišť. Na taktické a operační úrovni dominují vojenské zdroje síly, zatímco nevojenské zdroje síly jsou nejvíce zastoupeny na strategické úrovni válčiště a na celostátní úrovni.

Nejčastěji pod pojmem vojenská síla rozumíme bojovou sílu, která má vnitřní a vnější část. Ve vnitřní části je fyzicky shromážděna téměř celá „masa“, která zahrnuje palebnou sílu, manévr a velení (*leadership*). Vnitřní část však nemůže správně fungovat bez dalších prvků, které ji zabezpečují (*support*), ochraňují a integrují, a které jsou libovolně rozmístěny ve vnější části těžiště. Zde je kritická slabost a zranitelná místa, kterých může protivník využít. Ochrana proti možným útokům zahrnuje protileteckou ochranu (*air defence*), přímou leteckou podporu na bojišti (*close air support*), palebnou podporu a operační bezpečnost. Podpůrnými prvky, kterým se říká „opory“ (*sustainers*), jsou vojenské zpravodajství a logistika (C. A. Agee, *Peeling the Onion: The Iraqi Center of Gravity in Desert Storm*, Fort Leavenworth 1992). Integračním prvkům se také říká „konektory“ (*connectors*). Spojují velení s dalšími složkami bojové síly.

Jakékoli těžiště obsahuje fyzické a abstraktní prvky. Při pozemním boji může být konkrétním fyzickým těžištěm jakýkoli prvek, od obrněných či mechanizovaných praporů a pluků, až po veškeré pozemní síly jako celek. V námořní bitvě může být těžištěm námořní konvoj, skupiny hladinových bojových lodí, letadlových lodí anebo jejich část. V letecké válce je těžištěm bojový letoun, který má největší bojovou sílu, např. stíhač nebo bombardovací peruť, letka nebo všechny stíhače a bombardéry dohromady dané pozemní letecké základny protivzdušné obrany.

Abstraktní či nedefinovatelné (někdy se říká že nevypočitatelné) složky určitého těžiště na každé úrovni zahrnují velení, doktrínu, morálku a disciplínu. Je obtížné je kvantifikovat, a tudíž nemohou být odhadnuty s určitým stupněm pravděpodobnosti. Čím vyšší úroveň vedení války, tím je obtížnější jednotlivé prvky daného těžiště definovat. Jejich rozsah jde od velení taktické jednotky až po celostátní úroveň, řízení aliancí a koalic, celonárodnímu odhodlání bojovat. Na úrovni aliance či koalice mohou být těžištěm společné zájmy a potřeby, které členy koalice spojují. V operaci *Pouštní bouře*, například, byla pro Iráčany nedefinovatelným strategickým těžištěm soudržnost koalice. Pro koalici takovým těžištěm byl Saddám Husajn a jeho okolí. Existují ovšem případy, kdy je strategické těžiště tvořeno výhradně z fyzických prvků. Taková situace nastává, když je střetnutí vedeno na válčišti v nevyspělé zemi, kde chybí populační základna a ekonomická infrastruktura, která představuje právě ty nepostižitelné elementy. Během kampaně na Šalamounových ostrovech (1942-43) byla takovým strategickým těžištěm japonská námořní základna v Rabaulu (Nová Británie) a řetěz polních letišť v její blízkosti.

Těžiště na operační a taktické úrovni představují téměř vždy masy nepřátelských sil, které mají nejvyšší mobilitu a bojovou sílu. Například při bojích v severní Africe (1940-43) byly operačním těžištěm jak pro spojence, tak pro armády Osy obrněné síly. Konkrétně německým operačním těžištěm nebyla celá skupina vojsk Afrika (Panzergruppe Afrika),

kteřé velel polní maršál Erwin Rommel, ale pouze jeho africký sbor (Afrika Korps), 15., 21. pancéřová divize a africká divize, později přetvořená na 90. lehkou divizi. Pro Němce byly spojeneckým operačním těžištěm - během britské protiofenzívy v listopadu 1941 nazvané operace Křižák - 1. a 7. obrněná divize a několik dalších obrněných brigád.

Během všeobecné války jsou nedefinovatelné prvky těžiště pouze na úrovni státu a strategické úrovni válčiště. Při konfliktech nízké intenzity jsou na taktické úrovni. Velmi vzácně se během povstání protivládní jednotky sloučí tak, aby vytvořily definovatelné operační těžiště. Při potlačování povstání je strategické těžiště představováno na jedné straně velením povstalců, na druhé straně je to legitimita vlády a veřejné mínění. Skupinky povstalců na venkově jsou jen potenciálním taktickým těžištěm. Například v osmdesátých letech při povstání v El Salvadoru byla pro koalici povstalců strategickým těžištěm samotná legitimita vlády. V Somálsku udělaly Spojené státy chybu, že se angažovaly, protože nebyly ohroženy žádné jejich životní zájmy, ale šlo o pouze přežití somálského kmenového vůdce Mohammada Frarrah Aidede. Tato nebezpečně asymetrická situace umožnila Aidedovi, aby nepřímou zaútočil na americké strategické těžiště - odhodlání bojovat. Velice zranitelným místem je totiž neochota Spojených států přinášet ztráty na životech. Vzhledem k tomu, že nebyly v sázce žádné americké životně důležité zájmy, nebylo možné získat a udržet si všeobecnou politickou podporu, zatímco Aidedova touha po nezávislosti mu mohla zaručit podporu nekonečně dlouho.

Souvislosti-vztahy těžiště

Těžiště a úroveň války. Obecně řečeno, těžiště existuje proto, aby mohl být splněn daný taktický, operační a strategický vojenský úkol. Proto různé druhy těžiště existují na každé úrovni války. Na taktické úrovni se těžiště stává komplikovanějším, protože v dané době mají jednotky vedoucí válku na zemi, ve vzduchu a na moři různá, vícenásobná těžiště. Vzhledem k tomu, že na taktické úrovni může existovat mnoho menších těžišť, je zpochybňována užitečnost této koncepce. Pravděpodobně je tato koncepce vhodnější pro plánování na operační a strategické úrovni. Zde bude počet těžišť menší a následky nesprávné nebo opožděné identifikace mohou být vážné.

Těžiště a vojenský cíl. Různá těžiště jsou úzce spjata s různými vojenskými cíli, ovlivňují se navzájem a musí být ve shodě. Operační těžiště jsou spjata jak se strategickými, tak operačními cíli. Operační cíle a různá těžiště představují základ pro volbu taktických cílů a jejich těžišť. Jestliže při plánování zasazení sil existuje tato základní vazba na strategický záměr, operační a taktické uvažování začíná ovlivňovat strategii.

Umlčení, vážné poškození či zničení těžiště na nižší úrovni vedení války oslabuje těžiště na nejbližší vyšší úrovni. Porážky v poli obvykle oslabují vůli nepřítele bojovat. Například zničení a umlčení irácké republikánské gardy vážně oslabilo vypočitatelné i nevypočitatelné prvky iráckého strategického těžiště. Podobně po sobě jdoucí zničení nepřátelských taktických těžišť naruší operační těžiště. Jeho umlčení nebo zničení může mít za následek i pád jeho strategického těžiště.

Jakákoli změna cíle na vyšší úrovni by měla automaticky vést ke změně odpovídajícího těžiště. Splnění vojenského cíle na úrovni války zákonitě ovlivní vojenské cíle a těžiště na ostatcích úrovních a rychle se měnící záměr či operační cíle mohou dokonce způsobit, že již nebudeme svou pozornost věnovat těžišti. Příkladem toho je americká obrana Filipín v prosinci 1941. Oranžový válečný plán (*War Plan Orange*) plánoval šestiměsíční obranu, aby zdržel Japonce, poté stažení na Baatan. Potencionálním operačním těžištěm byly japonské invazní síly (tvořené pozemními, leteckými i námořními jednotkami). Ale spíše se americké síly měly soustředit na japonské pozemní jednotky po jejich vylovení. Na podzim

1941 byl změněn strategický záměr: gen. MacArthur měl zanechat pevnostního způsobu obrany a hájit filipínské ostrovy a oblast kolem nich, při útocích na japonské lodě spolupracovat s vojenským námořnictvem, provádět letecké nálety a hájit území spojeneckých států. To byly zcela jiné úkoly, než ty, které mu byly původně uloženy, a tak bylo třeba změnit změní a metody americké obrany.

Několikanásobná těžiště. Počet těžišť se přímo vztahuje k počtu vojenských cílů, které mají být splněny. Platí, že čím vyšší je úroveň vedení války, tím méně je strategických těžišť. Čím vyšší je úroveň války, tím drastičtější budou následky nesprávného stanovení nepřátelských i vlastních těžišť. Na národní (státní) úrovni obvykle existuje jen jedno strategické těžiště. Například za druhé světové války můžeme za strategické těžiště mocností Osy pokládat jak jejich vůli bojovat, tak jejich vojenskou a ekonomickou sílu. Větší válčiště bude mít obvykle několik strategických těžišť (na úrovni válčiště), jako to bylo v oblasti Pacifického oceánu a jihozápadního Pacifiku za druhé světové války. Každému ze strategických cílů na těchto dvou válčištích (*theatre-strategic objective*) existovalo příslušné těžiště (*theatre-strategic COG*).

Čím vyšší úroveň války, tím je dané těžiště pevněji stanovené a neměnitelné. V porovnání s operačním těžištěm se strategické těžiště mění velmi málo a velice pomalu. Je to relativně stabilní entita v průběhu celého konfliktu a ke změně dochází jediné tehdy, když se mění či je zcela odstraněno staré velení, případně dochází ke zásadním změnám vojenského a politického civilního řízení, kdy je nepřítel chápán jak zcela nová, odlišná entita (P. K. Giles, *Center of Gravity: Determination, Analysis, and Application*, US Army War College 1996). Ke změně strategického těžiště například dochází, respektive nastává posun v jeho chápání, když jeden nebo více členů určité koalice ukončí vedení války nebo v konfliktu změni strany.

Těžiště a zasazení sil. Při polním tažení (*campaign*) existuje obvykle několik těžišť (hlavní operace má potom většinou jen jedno operační těžiště). Bez ohledu na jejich počet, musí na ně být během tažení zaútočeno a musí být zničeny či umlčeny. Příslušné operační cíle, které dohromady tvoří strategický cíl na válčišti, musí být splněny. Každá velká společná/kombinovaná operace je v rámci tažení zaměřena na jedno konkrétní operační těžiště. Obvykle před zahájením pozemní ofenzivy při pozemním tažení musí letecké a pozemní síly splnit řadu operačních cílů.

Primárním úkolem vojenského letectva je získat a udržet převahu ve vzduchu, což vyžaduje umlčení či zničení nepřátelské protiletecké obrany, zvláště stíhačů, což je obvykle operačním těžištěm. Vojenské námořnictvo musí získat kontrolu moře či alespoň nad částí námořního válčiště. Pro něj je nepřátelským operačním těžištěm celá flotila, nebo alespoň část jejích úderných sil. Při plánování vylodění do Británie (operace Lvoun) bylo pro německou armádu operačním těžištěm velitelství stíhacích letounů RAF. Jestliže by se uskutečnilo vylodění tak, jak bylo plánováno, potom by se zájem luftwaffe přesunul na britské mechanizované jednotky, které zabezpečovaly pláže, a na operační zálohy. A podobně i při operaci Pouštní bouře byly pro koaliční síly operačním těžištěm irácké stíhačky a pozemní protiletecká obrana. Operačním těžištěm pro americké a koaliční námořní síly byly irácké hladinové bojové lodě.

Ne všechny operační cíle mají při určitém tažení stejnou důležitost. Protože výsledek pozemního tažení závisí na osudu pozemních sil, nejdůležitějším operačním těžištěm je cíl, který zahrnuje ty nejmobilnější a nejsilnější jednotky protivníka v dané oblasti. V operaci Pouštní bouře byla nejdůležitějším operačním těžištěm všech amerických a koaličních sil irácká republikánská garda.

Během tažení pro každý následný operační cíl existuje jedno operační těžiště. Nepřítel v každé fázi se obvykle snaží přeskupit své síly, a tak v rámci nového operačního cíle vzniká

nové operační těžiště. Pokud by americké a koaliční síly - po krátké přestávce - pokračovaly dále do Iráku, pravděpodobně by vzniklo nové operační těžiště, kterým by byly zbylé divize republikánské gardy a ostatní divize, které by byly zasazeny v pásmu Bashrah-Bagdad. Tato síla byla organizována do jednoho armádního sboru, se sedmi divizemi (tři obrněné, jedna mechanizovaná a tři pěší), s 786 tanky, respektive s asi 37 procenty všech tanků irácké armády (M. R. Gordon and B. E. Tarinor, *General's War: The Inside Story of the Conflict in the Gulf*, Boston 1995).

Těžiště jsou relativní v čase a prostoru, protože jsou tam, kde musí být zasazeny naše ozbrojené síly. Na operační a taktické úrovni se obě strany konfliktu obvykle snaží shromáždit své síly a prostředky, aby v daném čase a prostoru dosáhly rozhodné převahy. Operační velitel se svým štábem proto musí učinit vše, aby zabránil soustředění sil protivníka, což je úkol právě tak důležitý, jako je definování jeho hlavního těžiště (Joint Pub 3-0, *Doctrine for Joint Operations*, III-21).

Nepřítomnost těžiště. Jestliže je těžiště protivníka fyzicky koncentrováno, jako byla irácká republikánská garda ve válce v Perském zálivu, je relativně snadné jej identifikovat. Avšak někdy může trvat velmi dlouho, než naše i spojenecké síly svůj úkol splní, protože operační těžiště nepřítele nebylo ještě zformováno. Potom musí být postupně zničena nebo umlčena několikánásobná taktická těžiště, aby na konec mohlo být zničeno i strategické těžiště nepřítele. Taková situace nastává při obchodní válce (útok na nepřátelské obchodní loďstvo a ochrana vlastního), útoku na doprovodné síly jako celek, které představují nepřátelské operační těžiště. Takové síly se nikdy neshromáždí v jednom určitém moři či oceánu, ale budou rozděleny, aby chránily daný konvoj nebo konvoje. Během určité doby musí útočník tato těžiště vyčerpat.

Podobná situace nastává při bojích s povstalci. Jednotky bojující proti vládě většinou operují v malých skupinkách, užívají taktiku „udeř a zmiz“. Protože zpravidla nebojují ve velkých formacích, neposkytují vládním silám možnost, aby je zničily či umlčely, pokud se nedopustí té chyby a nezačnou předčasně operovat ve velkých formacích, jako to udělali partyzáni v Jugoslávii na konci roku 1942. Komunistický velitel Josip Broz-Tito změnil taktiku drobných akcí a útoků na operace ve velkém měřítku, které mělo provádět osm nově utvořených „úderných“ divizí. Němci okamžitě této Titovy chyby využili, vlákali divize do pastí a zničili.

Operační velitelé musí stále sledovat měnící se operační sílu nepřítele i jeho slabiny. Úkol (mise) se musí měnit zároveň se změnou jednotlivých fází velké operace či tažení. Velkou změnu relativního bojového potenciálu mohou znamenat nové, technologicky vyspělé zbraně a vstup hlavních sil na válčiště (Giles).

Změna těžiště. Během času se může změnit charakter sil operačního těžiště, nebo nastat posun jejich významu. Vzhledem ke svým bojovým úspěchům se mohou stát těžištěm zcela jiné jednotky než na začátku války. Nepřátelské těžiště se také může změnit vzhledem ke ztrátám, které byly vyšší než se předpokládalo, nízké morálce a špatné vycvičenosti a neschopnosti obnovit svou bojovou sílu. Jakmile začne realizace plánu boje, musí být neustále monitorována a vyhodnocována situace, aby bylo možné zjistit potenciální změny či posuny nepřátelského těžiště. Například při operaci u filipínského ostrova Leyte, velitel třetí flotily, admirál W. F. Hasley, byl přesvědčen, že největší hrozbu (v moderní terminologii „nepřátelské těžiště“) představuje letadlová loď viceadmirála J. Ozawy, a ne bojové lodě viceadmirála Kurity. Možná, že jeho úsudek zastřela touha po boji s velkou letadlovou lodí, a také nepříliš jasné rozkazy od admirála Nimitze. Nicméně Hasley dostatečně nezhodnotil pokles výkonu japonských pilotů po bitvě u ostrova Midway. V říjnu 1944 už japonské letadlové lodě nepředstavovaly u Leyte pro americké síly žádnou hrozbu, ale představovaly ji těžké hladinové lodě viceadmirála Kurity.

Posun významu těžiště. Nepřátelské těžiště se může také posunout, v závislosti na střídání fází velké operace či kampaně. Taková situace obvykle nastává, když se mění prostředí, ve kterém má dojít k boji (přechod z moře na pevninu, ze vzduchu na zem). Při vylodňovacích operacích to budou pro obránce útočnickovy vylodňovací síly (hladinové lodě, s vysokou bojovou silou, obvykle na mateřských lodích), určených jako operační krytí a zabezpečení. Obojživelná skupení na moři (*amphibious task force*) nemohou ohrozit operační těžiště nepřítele na souši, ale jejich operační krycí síly ano. Takže pro obránce je primárním úkolem co nejdříve umlčet, zničit útočnickovo operační krytí, jako to udělali spojenci, např. v bitvě v Korálovém moři v květnu 1942. Ovšem jakmile se obojživelné síly úspěšně vylodí, stávají se těžištěm.

Při válce o Falklandy (Malvíny) v r. 1982 byly - před vyloděním - řádným operačním těžištěm dvě britské mateřské lodi. Bez těchto lodí by Britové nemohli provést žádný výsadek. I když ztráta přepravní lodi *Atlantic Conveyor* 25. května, která byla naložena důležitým materiálem, představovala vážnou ránu pro britské vojenské úsilí, tato loď nebyla těžištěm, ale jen místem kritické zranitelnosti. Jednotky a materiál mohou být rychle nahrazeny, ale ne letadlové lodi. Po vylodění se britským operačním těžištěm stala třetí britská brigáda *Commando*. Argentinským operačním těžištěm nebyly hladinové síly, ale vzdušné síly na pozemních základnách - zejména stíhací bombardéry *Exocet*. Po vylodění se argentinské těžiště přesunulo na jednotky, které hájily Port Stanley.

Podobně tomu je při velkých výsadekových operacích (*airborne operation*), jakými byly německá invaze na Krétu (operace *Merkur*) v květnu 1944 či spojenecký vzdušný výsadek u Arnhemu (operace *Market Garden* /Květinová zahrada/) v září 1944, kdy po vysazení nastal podobný posun těžiště jako při obojživelných výsadekových operacích. Před příchodem do zóny výsadku jsou operačním těžištěm doprovodné bitevníky, jakmile jsou vysazení parašutisté či přistanou vrtulníky, stávají se operačním těžištěm vzdušné výsadekové jednotky.

Koncepce těžiště je - mimo stanovení cíle - tou nejkritičtější částí vojenského plánovací procesu. Jak cíl, tak odpovídající těžiště musí být správně stanoveny. Zaměnit cíl s těžištěm je chyba. Ovšem pokládat místa zranitelnosti nepřítele nebo rozhodující body za těžiště je hrubá chyba. Čím vyšší úroveň řízení boje, tím důležitější je správně určit jak nepřátelská, tak naše vlastní těžiště. Velitelé a jejich štáby na operační úrovni by měli správně chápat koncepci kritických faktorů a analytický proces, který slouží k identifikaci skutečného těžiště jak našich sil, tak protivníka. Žádný spolehlivý plán velké operace či tažení nemůže být vypracován bez soustředění veškerého úsilí na ochranu vlastních těžišť a zničení či umlčení těžišť protivníka.

Military Review, March-April 2000/ red., kráceno, upraveno.

Poznámka:

Ze stručného životopisu autora je pro nás zajímavé, že mj. vyučoval také na vysoké škole (college) vojenského zpravodajství (adjunct professor) a dále pracoval jako starší odborný pracovník (senior fellow) Ústavu výzkumu sovětské armády při Vysoké velitelské a štábní škole pozemního vojska v Alexandrii (stát Virginia). Titul bakaláře (B.A.) a magistra (M.A.) získal na bělehradské univerzitě, doktorát z filozofie (Ph.D.) na Univerzitě George Washingtona (Washington, D.C.).